

УДК 355.66-028.78:356.1(569.4)«20»

© **Тетяна ЮРОВА**

ГЕНЕЗА БОЙОВИХ ОДНОСТРОЇВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК СИРІЙСЬКОЇ АРАБСЬКОЇ АРМІЇ

Бойове обмундирування будь-якої країни формується під впливом природних факторів, історичних традицій, технічного прогресу, розвитку засобів і методів збройної боротьби, тенденцій армійської моди. Водночас новостворені польові однострої мають виконувати захисну, маскувальну, статусну, ідентифікаційну та утилітарну функції. Ця функціональність найефективніше тестується в бойових умовах. Одним із таких сучасних світових «випробувальних полігонів» стала Сирія. Її досвід може використовуватися у процесі проектування бойових українських одностроїв.

Ключові слова: Сирія, громадянська війна, САА, армія, обмундирування, бойова уніформа, камуфляж, захист, військовослужбовці.

САР (Сирійська Арабська Республіка) упродовж 72 років (одразу після проголошення незалежності в 1946 р.) постійно бере участь у локальних збройних конфліктах, апофеозом яких стала громадянська війна (15 березня 2011 р. – наші дні), – відкрита збройна боротьба між військами Президента Сирії Башара аль-Асада і їхніми союзниками з одного боку та опозиційними повстанцями з другого.

Конфлікт, який супроводжується запеклими боями, хаотичними обстрілами населених пунктів, масовими вбивствами мирного населення, активним використанням високоточної зброї, терористичними акціями майже всіх учасників, за відомостями Reuters, станом на початок 2017 р. забрав життя більш ніж 465 тис. осіб [1]. За даними Сирійської організації з прав людини (SNHR), у 2017 р. в Сирії було вбито 10 204 цивільні особи, серед яких 2298 дітей та 1536 жінок [2].

Особливість конфлікту полягає ще й у тому, що в ньому бере участь третя сторона – курди, які в регіонах північної і північно-східної частини Сирії де-факто створили власне автономне державне формування «Сирійський Курдистан» із

власним урядом [3]. Крім того, з 2014 р. у війну вступила терористична організація ІДІЛ, або ІД (Ісламська держава Іраку та Леванту, скорочено – Ісламська держава; друга назва – «ад-Даулят аль-Ісламія фі ль-Ірак уа аш-Шам», скорочено – ДАІШ) [4]. У бойових діях активну участь бере відділення міжнародної ісламістської терористичної організації «Аль-Каїда» на території Сирії та Лівану – Фронт ан-Нусра (аль-Нусра), або Джабгат ан-Нусра лі-Аглі аш-Шам – «Фронт допомоги народу аш-Шама» (з липня 2016 р. «Джабгат Фатах аш-Шам») [5].

Нині війна переросла в масштабне міжнародне протистояння, у якому на боці опозиції в бойових діях беруть участь іноземні найманці та добровольці з понад 70 країн світу, а на боці уряду («асадистів») – бойовики ліванської організації «Хезболла» і шиїтських збройних угруповань Іраку [6]. Крихке перемир'я, проголошене в Сирії 27 лютого 2016 р., постійно порушують усі учасники конфлікту.

25 листопада 2015 р. ІДІЛ, крім багатьох інших держав, своїм ворогом оголосила Україну, назвавши її «полем бою між Росією і Заходом» [7; 8]. У відповідь Українська сторона визначила та оприлюднила свою чітку позицію в сирійському конфлікті. 7 грудня 2015 р. президент України Петро Порошенко на зустрічі з тодішнім віце-президентом США Джоозефом Байденом заявив, що Україна готова допомагати американській коаліції в Сирії в її боротьбі з ІД і «буде пліч-о-пліч з антитерористичною коаліцією» [9].

За цих умов сухопутні війська сирійської армії та бойовики ІДІЛ і далі залишаються головними озброєними формуваннями, що беруть найактивнішу участь у бойових діях у цьому військовому конфлікті. САА (Сирійська арабська армія) до початку цієї війни вважалася однією з найсильніших і боездатних армій арабського світу на Близькому Сході. Але під час війни вона зазнала важких втрат і була фактично зруйнована: її кількість зменшилася більш ніж на 50 % від довоєнного складу – з 325 до 130,5 тис. осіб на початок 2016 р. [10]. Для компенсації армійських втрат були створені воєнізовані формування на зразок Національних сил оборони. Актуальними стали проблеми надійного матеріального забезпечення та індивідуального захисту урядових вояків, розв'язання яких гарантувало б не лише збереження їхнього життя, а й підвищення боездатності військ. Вирішували ці завдання в сирійській армії безпосередньо під час бойових дій, що наводить на думку про певну аналогію до сучасної ситуації в Україні.

Сьогодні дослідження історії військової польової уніформи загалом і в Сирії зокрема здебільшого перебуває в полі зору виробників одностроїв та екіпірування і недостатньо висвітлене в науковій літературі та періодиці. Інтернет-видання також доволі стисло висвітлюють цю тему. Автору не вдалося знайти жодної наукової публікації українських та європейських істориків і культурологів, які б досліджували генезу бойового обмундирування військовослужбовців САА впродовж всієї громадянської війни.

Завданням цієї статті є вивчення проблеми створення й удосконалення бойового однострою, камуфляжних шаблонів у сирійській армії та вплив досяг-

нень провідних армій світу на цей процес, що може бути цінним і для ЗС України, які тепер перебувають на стадії реформування.

У бою та для виконання завдань у польових умовах у САА використовують подовжену камуфляжну куртку, а коротку носять поза строем або як повсякденне обмундирування. Щоденна уніформа офіцерського складу є сезонною: хакі – улітку, оливкова – узимку. В офіцерів військово-повітряних сил як представників армійської еліти є по два види форми для кожного сезону, які відрізняються кольоровим забарвленням: хакі та світло-сірий – для літа і темно-синій, світло-сірий – для зими. Офіцери військово-морських сил носять білі однострої влітку та темно-сині взимку. Нижні чини ВМФ носять традиційні робочу і повсякденну роби та парадну білу блузу з чорними штаньми [11].

Знаки розрізнення офіцерів сухопутних військ і військово-повітряних сил ідентичні – це золото на камуфляжі (для бою) або на яскраво-зеленому погоні для армії і золото на яскраво-синьому погоні для ВПС (на повсякденному однострої). Офіцерське ранжування є стандартним, причому найвищим військовим званням є еквівалент генерал-лейтенанта, який був установлений у 1986 р. для головнокомандувача Збройних сил і міністра оборони. Установити точну дату присвоєння найвищого військового звання «мушир» (маршал) президенту Сирії Башару аль-Асаду неможливо, оскільки немає офіційних публікацій, але на підставі фотографій можна припустити, що це сталося не пізніше 2000 р. [12]. Знаки розрізнення офіцерів військово-морського флоту – золоті шеврони на нижній частині рукава. Погони у ВМФ носять тільки капітани (відповідає полковнику) і адмірала.

Штатне звання командувача військово-морського флоту Сирії – «вилка»: «реар-адмірал» (бригадний генерал) – «віце-адмірал» (генерал-лейтенант). Військові звання в СВ і ВПС для «мусаїдів» (прапорщиків) позначені золотими зірками на оливково-зеленому щитку, який кріпиться на верхній частині лівого рукава. Військові звання нижніх чинів: «юнді аваль» (рядовий першого класу або ефрейтор), «аріф» (капрал або молодший сержант) позначені шевронами, розташованими кутом вниз; «ракіб» (нижній унтер-офіцер або сержант) – шевронами, розташованими кутом догори і прикріпленими до верхньої частини лівого рукава. Рядові взагалі не мають знаків розрізнення (рис. 1) [13].

Рис. 1. Деякі знаки розрізнення САА і їх розміщення на бойовому обмундируванні: а. Бригадний генерал Манаф Талсс, колишній помічник президента Сирії Башара аль-Асада (у польовому однострої) [14]; б. Бригадний генерал Алі Майхоуб, прес-секретар сирійської армії (з погонями ВМФ на польовому однострої) [15]; в. Мушир (маршал, приватне звання президента Сирії Башара аль-Асада); г. Ферік авваль (генерал-полковник); д. Ферік (генерал-лейтенант); е. Акід (полковник); е. Накіб (капітан); ж. Мулязім (лейтенант); з. Мусайд авваль (старший прапорщик); и. Ракіб авваль (старший сержант) [13]

Один із перших камуфляжних шаблонів в обмундирування сирійської армії впроваджений у 70-х роках ХХ ст. Це була сирійська копія пакистанського шаблону «Brushstroke» («Мазок пензля», «Рух пензля», «Мазок»), який став основою вітчизняних тканин і уніформи для кількох десятиріч (рис. 2). Камуфляж «Brushstroke» – один із перших базових британських шаблонів у світі, на основі якого змодельовано безліч інших варіантів. Його винахід належить майору British Armed Forces Мервіну Деннісону, якому в 1941 р. під час Другої світової війни спало на думку використати велику щітку (за зразком швабри) для камуфлювання штатного бавовняного (кольору хакі) комбінезона парашутистів, щоб посилити ефект маскування. Перші жовтувато-піщані саржеві зразки уніформи десантників були розписані вручну широкими пензлями та щітками методом нанесення хаотичних зеленкуватих і темно-коричневих коротких смуг із використанням нестійких барвників. При такому забарвленні базовий піщаний колір зник під різнокольоровими мазками, а обмундирування набуло специфічного строкатого колориту. Було визнано, що цей шаблон найкраще підходить для північноафриканського та італійського ТВД (театру воєнних дій). У 1942 р. після вдоскона-

лення дизайнером Олівером Месселем камуфляж майора Денісона був затверджений як «Airborne Smock Denison Camouflage» для повітряного десанту [16].

Здійснюючи політику протекціонізму власної текстильної та швейної промисловості, уряд віддавав і досі віддає перевагу виробництву військової уніформи власним фірмам, часто використовуючи при цьому імпортовані тканини.

Рис. 2. Камуфляжі «Brushstroke»: а. Оригінальний зразок шаблону «Brushstroke» періоду Другої світової війни, 1941; б. Камуфляж «Brushstroke» Пакистану та Сирії, 70-ті роки ХХ ст. [17]; в. Куртка Денісон, яку носив сержант SW Scott, № 3 Commando, 1944 [18]

З 1920 до 1946 р. Сирія була під протекторатом Франції, що, безперечно, наклало відбиток на всі сторони життя сирійського суспільства, зокрема й на зовнішній вигляд військовослужбовців. Традиційний штатний французький камуфляжний шаблон «Pattern TAR47», неофіційно – «Le camouflage lizzard» («Камуфляжна ящірка»), «French lizard» («Французька ящірка»), «Lézard vert» («Green lizard», «Зелена ящірка»), відомий також за назвою – «Leopard» («Леопард»), що був на забезпеченні Збройних сил Франції з 1947 до кінця 1980-х років, – був використаний у польовій уніформі сирійської армії. Це простежується значною мірою в ранніх сирійських аналогах французького шаблону, які зберігають червонуваті або помаранчеві смуги оригінальних французьких зразків. Як і «Pattern TAR47», сирійські версії базуються на блідо-зеленому тлі, на якому хаотично чергуються коричневі й оливкові або зелені смуги, що ніби нанесені пензлем, мазки якого розтягуються і сходять нанівець на кінцях. Але, на відміну від французьких оригіналів, камуфляжні темно-зелені смуги на сирійських шаблонах розміщувалися вертикально («Vertical lizard pattern»), а не горизонтально. Подібні версії «French lizard», також із вертикально нанесеними смугами, є в ізраїльській та португальській арміях.

У Сирії із 70-х років і донині в таку модель «TAR47» одягнені війська спецназу, що входять до сухопутних військ, а також частини ОВП (Організація визво-

лення Палестини), що нині бере участь у громадянській війні в Сирії на боці уряду Башара Асада. Спочатку ж у камуфляж «Green lizard» («Зелена ящірка») були обмундировані підрозділи САА, що брали участь у громадянській війні в Лівані (1975–1990), і ті, що забезпечували стабільність у цій державі після закінчення війни (1990–2005). Пізніше подібну модель камуфляжу затвердили в Єгипті для підрозділів президентської гвардії та військової поліції.

На основі цього малюнка розробили камуфляж, що, напевно, найбільше асоціюється із сирійськими ЗС. Введений у середині 1970-х років, він був на забезпеченні сирійських, ліванських військ і деяких частин ОВП до 1990-х років, але нині вийшов із масового вжитку. Невідповідності у стандартах виробництва привели до виникнення кількох варіацій шаблону, найпоширенішим із яких став зразок із горизонтальним візерунком. За свою незвичну кольорову гаму він отримав назву «Red lizard» («Червона ящірка») (рис. 3).

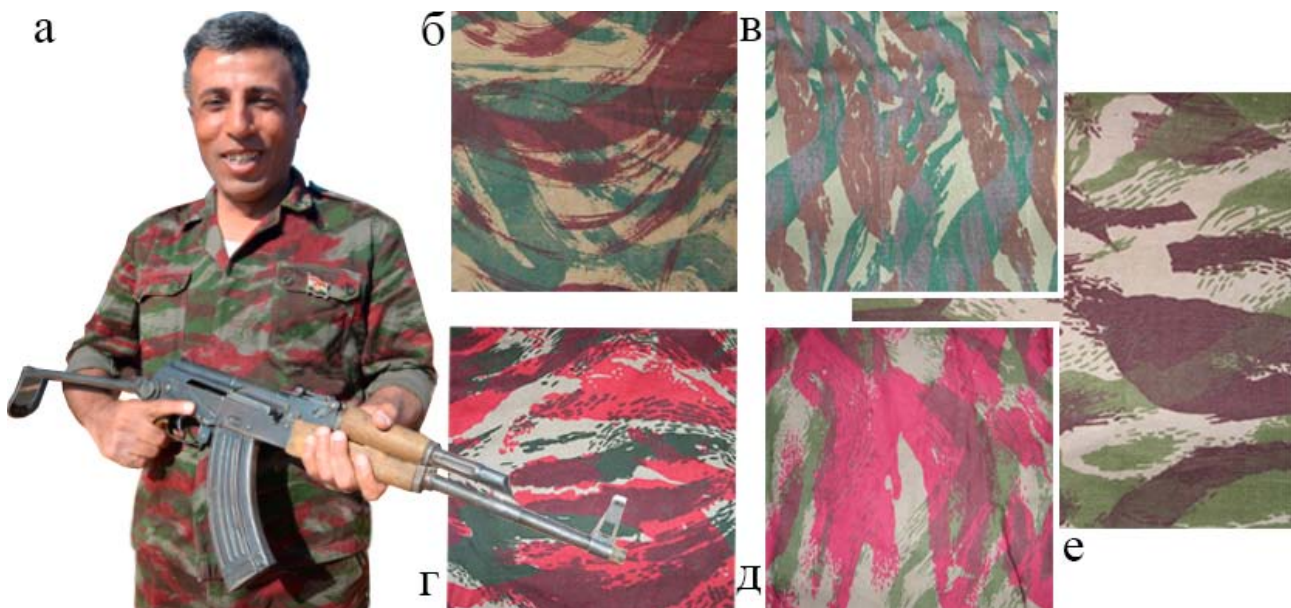

Рис. 3. Камуфляжі САА з малюнком «Ящірка»: а. Військовослужбовець САА у сирійському камуфляжі «Червона ящірка» з горизонтальними смугами [19]; б. Французький камуфляжний шаблон «ТАР47» («Ящірка»); в. Сирійська «Ящірка» з вертикальними смугами; г. Сирійська «Червона ящірка» з горизонтальними смугами; д. Сирійська «Червона ящірка» з вертикальними смугами; е. Сирійська «Фіолетова ящірка» [20]

Тепер його використання насамперед пов'язане з військами спецпризначення. Згодом з'явилася ще одна модель шаблону – «Purple lizard» («Фіолетова ящірка»), в яку була обмундирована частина сирійських військовослужбовців та підрозділів ОВП, що перебували в Лівані до 2005 р.

З 1980-х років у Сирії започатковано власне виробництво камуфляжів із цупкої бавовняної тканини, і одним із перших виготовлених шаблонів стала копія американського «ERDL Pattern» («Листя»), щоправда, зі зміненою кольоровою гамою – «Syrian leaf» («Сирійське листя») (рис. 4). Далі було створено кілька кольорових варіацій малюнка, деякі з них використовують і сучасні сухопутні

війська Сирії. Однак, на відміну від американського «ERDL Pattern», у версіях «Syrian leaf» використовують іншу колірну схему, і, крім того, уніформу САА виготовляють із щільної бавовняної тканини.

Рис. 4. Камуфляжі САА американського типу: а. Шаблон армії США «Woodland» («Лісовий»); б. Шаблон армії США «ERDL» («Листя»); в. Версія «Pink syrian leaf» («Рожеве сирійське листя») для елітної військової поліції та сил безпеки САА; г. Версії загальновійськового камуфляжного шаблону «Syrian leaf» [20]; д. Танкісти ЗС Сирії у камуфляжах «Syrian leaf» (аналогі американських шаблонів «ERDL» та «Woodland») [21]

Ще на початку ХХІ ст. штатна літня форма одягу для офіцерів САА була кольору хакі, а зимова – оливкового, але застосовувався й камуфляж (наприклад, у повітряно-десантних військах та військах спецпризначення). У сучасних ЗС Сирії особовий склад цілковито одягнений у камуфляж, у якому переважають французькі та американські віяння. Слід зауважити, що в останні роки сирійські війська обмундировані здебільшого в копію шаблону армії США – «Woodland». Така уніформа спорадично використовувалася під час громадянської війни з ІДІЛ та силами повстанців [20].

Серед операцій САА під час громадянської війни в Сирії (15 березня 2011 р. – наші дні), у яких використовувалися камуфляжі «ERDL Pattern» та «Woodland», найбільш значними є: операція (придушення повстання) в Дераа (25 квітня – 5 травня 2011 р.) – один із значних військових конфліктів громадянської війни; бої за Хомс (5 вересня 2011 р. – наші дні) – один із найбільш кровопролитних епізодів війни в Сирії; битва за Дамаск (15 липня – 4 серпня 2012 р.); операція зі звільнення і утримання міста Ідліб (13 березня 2012 – 29 березня 2015 р.); операція в Джиср-аш-Шугурі (відома ще як Битва за Джиср-аш-Шугур; 4–12 червня 2011 р.), проведена у відповідь на вбивство повстанцями 120 поліцейських і яка характеризується значною кількістю жертв серед мирного населення; операція з повернення контролю над містом Мааррет-ен-Нууман (16 жовтня 2012 р.); опера-

ція зі звільнення міста Ель-Кусейр (18 травня – 5 червня 2013 р.); операція щодо запобігання оточення урядових військ у провінції Ель-Кунейтра (25 вересня – 1 жовтня 2015 р.); операція зі звільнення Пальміри (Тадмора) (6–27 березня 2016 р.); бої за місто Дайр-ез-Заур (Дейр-ез-Зор) (13 червня 2012 – 3 листопада 2017 р.); битва за Алеппо (19 липня 2012 р. – наші дні) – велике протистояння між Збройними силами Сирії, опозиційної ВСА (Вільної Сирійської Армії) та різними угрупованнями ісламістів, один із центральних епізодів громадянської війни в Сирії [22; 23; 24].

Водночас обмундирування проурядових формувань часто відступає від статутного забарвлення камуфляжу, і, як свідчить фото, у ньому застосовано аналоги американського «Пустельного» шаблону DCU («Desert Combat Uniform») [25].

Головні убори військовослужбовців САА досить різноманітні: кашкет, кепі, берет. Підрозділи спецназу носять берети червоного або помаранчевого кольорів [26]. Іноді вояки відступають від стандартного комплексу екіпірування, доповнюючи його національними елементами, зокрема хусткою Keffiyeh. Спецназівці САА люблять використовувати як головний убір чалму. Нерідко підрозділи всуціль йдуть на бойове завдання в чалмі чорного кольору.

Коли президент Хафез аль-Асад прийшов до влади в 1970 р. після військового перевороту, спочатку СРСР, а потім і РФ підтримували його режим, що відбилося на бойовому екіпіруванні САА. Практично дотепер, наприклад, значна частина бійців САА як захисний головний убір у період бойових дій, особливо на початку громадянської війни, використовувала застарілу каску радянського типу СШ-68 зразка 1968 р. Вона являє собою сталевий шолом з укороченими бортиками, відігнутими назовні (зазвичай шолом забарвлений у темно-зелений колір). За цю характерну форму американці «охрестили» його «cone head» або «egg head» («конічна» або «яйцеподібна» голова) [27, 80–81]. І все ж найактивніше в бойових умовах військовослужбовці САА застосовують американські бронешоломи PASGT, частіше з кавером (чохлом на каску), здебільшого виготовленим з камуфляжу «Woodland» або «Syrian leaf».

Через жорстокість бойовиків Ісламської держави та масові страти мирного населення до збройної боротьби приєдналися навіть сирійські жінки, підрозділи яких стали формуватися в 2013 р. Одним із перших таких формувань на добровільній основі став жіночий батальйон 145-ї бригади Збройних сил Сирії [28].

Інформаційне агентство Agence France Presse, а за ним інші світові ЗМІ на початку 2015 р. повідомили про створення спеціальних жіночих підрозділів «Commando Battalion for Girls» у республіканській гвардії та інших силових структурах. Особовий склад цих жіночих формувань після проходження необхідного курсу військової підготовки брав участь у бойових діях на боці урядових військ [29].

Уніформа жінок за фасоном і комплектацією ідентична чоловічій – це аналоги камуфляжів США «ERDL Pattern», «Woodland» зі зміненою кольоровою

гамою та «Syrian leaf». Однак зображення на світлинах та відеороликах переко-нує що, в тренувальних таборах дівчата обмундировані в аналог американського камуфляжу A-TACS [30].

Під час дослідження одностроїв збройних формувань Сирії, які воюють проти Ісламської держави, необхідно охарактеризувати уніформу повстанців Сирійського Курдистану. Курди, представники білої раси на Близькому Сході, мешкають на території під назвою Курдистан, на межі Іраку, Ірану, Туреччини та Сирії. Не одне століття вони боролися за створення незалежної держави, проте й у ХХІ ст. курди визнані найчисленнішим народом, що не має власної держави. Під час громадянської війни в Сирії курдські військові формування – повстанці YPG («Народні оборонні підрозділи») і YPJ («Жіночі оборонні підрозділи») – вступили у збройну боротьбу проти ІДІЛ. Найбоездатнішим військовим формуванням курдів є «Пешмерга» («Ті, що йдуть на смерть») – воєнізоване крило руху за незалежність Курдистану, створене ще у 20-х роках ХХ ст., 40 % воїнів якого – жінки, об'єднані в жіночі батальйони та бригади. Одна з таких бригад «Sun Girls» («Дівчата Сонця»), яку в 2015 р. сформувала зірка курдської естради – співачка Ербіль. Усі 123 дівчини з'єднання (від 17 до 30 років) – курдянки-езідки, представниці курдської громади, яка найбільше постраждала від бойовиків Ісламської держави (рис. 5) [31].

На відміну від уніфікованого однострою САА, скроєного за американським зразком, обмундирування курдських військових формувань відрізняється само-бутністю та національними елементами одягу. Уніформа чоловіків і жінок скла-дається з куртки з довгим рукавом, коміром-стійкою, нагрудними накладними кишенями з клапанами та текстильними застібками, потайними кишенями на блискавках [32]. Куртка застібається на блискавку та заправляється в широкі штани вільного крою на зразок шаровар. Нижня білизна – будь-яка футболка, колір якої не регламентований. Особливість однострою – досить широкий традиційний курдський пояс-шарф, поверх якого додатково кріпиться широ-кий брезентовий пасок без пряжки на кшталт французького рятувального паска пожежного. Як додатковий верхній одяг передбачені подовжені жилет або куртка з чотирма накладними кишенями (дві – на грудях і дві (більшого розміру) – по боках) та потайними кишенями на блискавках над ними. Жилет і куртка стягу-ються на поясі вшитим шнуром і застібаються на блискавку. Цю уніформу виго-товляють зі щільної світло-сірої, оливкової або чорної тканини. Вона може бути пошита з камуфляжів на взірець «ERDL Pattern», «Woodland», «Marpat», які найчастіше використовують курдські формування, рідше – з аналогів «3-color DCU» та «MultiCam» [33].

Рис. 5. Уніформа курдських YPJ («Жіночих оборонних підрозділів») а. Уніформа Пешмерги: головні убори «куфія» і бейсболка, камуфляж «Woodland» [31]; б. Курдська дівчина Ейша Рамазана Антара, яку західні ЗМІ прозвали «Анжеліною Джолі», в камуфляжі «Magrat» та хустці «шелла» [34]; в. Спецназ Пешмерги в червоних беретах і аналогах камуфляжу «ERDL» [35]; г. Дівчина-ополченець YPJ у світло-сірому обмундируванні курдських військових формувань [36]

Як головні убори курдські повстанці використовують бронешоломи, кепі, бейсболки, чоловічу хустку «куфію» («шемаг» або «арафатку», які також можуть носити на шії). Жінки зав'язують голову жіночою чорною хусткою «шеллою», яку часто прикрашали вишивкою або квітковим орнаментом. Хустку можуть пов'язувати безліччю різних способів не тільки на голові, а й поверх бронешолома або сталевих каски. Взуття чоловіків і жінок – берці чорного або пісочного кольорів.

Основним видом взуття САА є штатні чорні армійські берці, які використовують не лише як елемент повсякденного однострою, а й у бойовій уніформі. Одна з провідних сирійських компаній з виготовлення та постачання уніформи для САА – «Marinz» забезпечує збройні сили досить великим асортиментом взуття. Загалом це не тільки традиційні чорні берці, а й великий асортимент полегшених берців для використання в польових умовах різного камуфляжного забарвлення. За кольоровою гамою їх можна класифікувати на дві групи: а) для бойових дій у пустелі; б) для використання в місцевості з рослинним покривом. Крім того, ця компанія виготовляє спеціальне взуття для виконання бойових завдань у складних умовах та агресивному середовищі (рис. 6).

Рис. 6. Взуття, яке постачає сирійська фірма «Marinz» для САА: а. Штатні чорні армійські берці; б. Берці для бойових дій у пустелі; в. Взуття для використання в місцевості з рослинним покривом; г. Спеціальне взуття для виконання бойових завдань у складних умовах та агресивному середовищі [37]

Серйозною проблемою, з якою зіткнулася САА в ході війни, стало використання її одностроїв бандформуваннями та терористами під час здійснення терористичних актів, злочинів, грабежів, викрадання людей. Причиною став вільний доступ до придбання зброї, штатного військового обмундирування та спорядження через мережу комерційних фірм, приватних магазинів і ринків, особливо в Хаджі та Дамаску, а також відсутність контролю за цим процесом із боку держави й армії. Тому в червні 2015 р. уряд Сирії ухвалив «Резолюцію про військове обмундирування, спорядження і продаж зброї та озброєнь». Одним із важливих її положень є заборона на продаж військової форми всіх видів, аксесуарів, знаків розрізнення та військового спорядження приватному сектору й окремим фізичним особам. Був також обмежений імпорт камуфляжних тканин, військового одягу та спорядження, зокрема через міністерства оборони і внутрішніх справ. Через місяць всі магазини, що не припинили продаж військового майна без ліцензій і сертифікатів, були зачинені. Повсюдно сформували патрульні групи з представників армії, внутрішніх військ і сил безпеки на чолі з офіцером військової поліції для встановлення особи затриманих у військовій уніформі, зі зброєю, для контролю за роботою державних та приватних магазинів, швейних майстерень і кравців, а також вжиття відповідних судових заходів проти порушників [38].

Ще одна проблема, пов'язана з бойовим обмундируванням армії Сирії, – це масові порушення форми одягу в бойових підрозділах і частинах. Командування САА намагається вирішити її на найвищому рівні. Це підтверджують публікації

в ЗМІ. Наприклад, сирійське державне інформаційне агентство SANA 10 серпня 2016 р. повідомило, що міністр оборони Сирії генерал Фахед Джасем аль-Фредж «з офіційним мандатом Президента Асада» здійснив інспекцію бойових підрозділів у районі Алеппо на предмет забезпечення особового складу армії обмундируванням, спорядженням, засобами індивідуального захисту та організації побуту в польових умовах [39]. Виявлені порушення висвітлювали в ЗМІ та вживали радикальних заходів щодо їх усунення.

Прагнення офіційного Дамаска надати армії презентабельного вигляду, піднести її авторитет у суспільстві й одночасно зміцнити авторитарність режиму Башара Асада простежується й у реформі системи освіти. У навчальних закладах Сирії військову уніформу ввели на початку 70-х років ХХ ст., після військового перевороту, який привів колишнього президента Хафеза аль-Асада до влади. Діти та студенти носили однострої до травня 2003 р., а далі військове обмундирування скасували та замінили «цивільною» формою [40]. Нині уряд розглядає питання про відновлення військової освіти у шкільних програмах і повернення військової уніформи в навчальних закладах Сирії.

Бойове обмундирування, його складники та камуфляжні шаблони САА ніколи не мали свого унікального національного дизайну і переважно були компіляцією та варіаціями британських, французьких, радянських і американських розробок. Виняток становлять лише: камуфляжі «Red lizard», «Violet lizard» («Червона і фіолетова ящірки»), «Pink syrian leaf» («Рожеве сирійське листя»), у яких використані абсолютно нові кольори, що створило власну неповторну кольорову гаму, притаманну лише сирійцям; оригінальні сирійські знаки розрізнення; бойова уніформа курдських збройних формувань YPG та YPJ.

У створенні сучасних сирійських одностроїв пріоритет дістали аналоги шаблонів «ERDL» і «Woodland» армії США, незважаючи на те, що вони практично зняли із забезпечення американських військ, а досвід бойових дій в Ірані й Афганістані, країнах зі спекотним кліматом засвідчив переваги нових моделей, таких як пустельні «DCU», «MultiCam» і універсальний «UCP».

Наявність в екіпіруванні армії обох камуфляжних шаблонів одночасно не викликає надмірного дисонансу, оскільки «Woodland» є похідним від «ERDL».

Пошиття BDU відбувається в Сирії здебільшого з імпоротної тканини через брак її виробництва у власній країні.

Джерела та література:

1. *Syrian war monitor says 465,000 killed in six years of fighting* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-casualties-idUSKBN16K1Q1/>. – Назва з екрана.
2. *Total Death Count in Syria: 500,000 + 2017 Death Count: 11,321* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iamsyria.org/death-tolls.html>. – Назва з екрана.
3. *Сирійський Курдистан* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сирійський_Курдистан. – Назва з екрана.
4. *Ісламська Держава* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ісламська_Держава. – Назва з екрана.
5. *Джабгат Фатах аш-Шам* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Джабгат_Фатах_аш-Шам. – Назва з екрана.
6. *Список військових сил громадянської війни в Сирії* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_військових_сил_громадянської_війни_в_Сирії. – Назва з екрана.
7. *Україна ввійшла до переліку «ворожих країн» ІДІЛ* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gre4ka.info/suspilstvo/22695-ukraina-vviishla-do-perelik-vorozhykh-krajin-idil>. – Назва з екрана.
8. *ІДІЛ вперше заговорила про Україну* [Електронний ресурс] / *Корреспондент.net*. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/world/worlddabus/3591929-idil-vpershezahovoryla-pro-ukrainu>. – Назва з екрана.
9. *Порошенко: Україна готова допомогти коаліції в Сирії* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://antikor.com.ua/articles/76487-poroshenko_ukrajina_gotova_doromogti_koalitsiji_v_siriji. – Назва з екрана.
10. *The Military Balance 2016* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tpraser.org/The-Military-Balance-2016>. – Р. 354. – Назва з екрана.
11. *Uniforms and Insignia / SYRIAN ARMY* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalsecurity.org/military/world/syria/uniforms.htm>. – Назва з екрана.
12. *Капітан, підполковник и полковник Башар Асад, 1995–1999 гг.* [Електронний ресурс] / *Михайло Кожем'якин*. – Режим доступу: <https://m2kozhetmyakin.livejournal.com/44540.html>. – Назва з екрана.
13. *Військові звання Збройних Сил (Сирія)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\(ةروس\) ّةحل سم ال اتاوق لل ةيرك سع ل ابترل](#). – Назва з екрана.
14. *Манаф Талс: Сирії немає з Башаром Асадом* / [سأل را شب دوجوب اي روس ل لبق تسم ال س ال ط](#) | *Раوح ل |* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.akhbaralalam.net/?a-Type=haber&ArticleID=55721>. – Назва з екрана.
15. *Syrian Air Force Campaigns Destroys 1,375 Militant Takfiri Targets In Two Weeks* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intelligencebriefs.com/syrian-air-force-campaigns-destroys-1375-militant-takfiri-targets-in-two-weeks/>. – Назва з екрана.
16. *Blechman/Newman, Hardy/Alex (2004). DPM: Disruptive Pattern Material. Department of Publications, Maharishi. ISBN 0-9543404-0-X.*
17. *Brushstroke Camouflage* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://camopedia.org/index.php?title=Brushstroke>. – Назва з екрана.
18. *Куртка Денісон, яку носив сержант W Scott, № 3 Commando, 1944* [Електронний ресурс] / *Інтернет-колекція Музею національної армії Великобританії*. – Режим доступу: <http://www.nam.ac.uk/online-collection/detail.php?acc=1998-06-204-1>. – Назва з екрана.

19. Сухопутные войска Сирии: фотоальбом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vk.com/album-48422863_168641669. – Назва з екрана.
20. Syrian Arab Republic [Електронний ресурс] / Сatorpedia. – Режим доступу: <http://satorpedia.org/index.php?title=Syria>. – Назва з екрана.
21. Амністія Башара Асада для солдатів Феррарі / یراراف نازابرس یارب دسا راشب ی مومع وفع [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fa.alalam.ir/news/1723604/یراراف-نازابرس-یارب-دسا-راشب-ی-مومع-وفع>. – Назва з екрана.
22. Громадянська війна в Сирії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Громадянська_війна_в_Сирії. – Назва з екрана.
23. Сирия – революция благословенного Шама / Архивы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://srbsh.wordpress.com/tag/джиср-эи-шугур/page/2/>. – Назва з екрана.
24. Timeline of the Syrian Civil War [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_Syrian_Civil_War. – Назва з екрана.
25. Фото: SANA / ASSOCIATED PRESS / Syrian Army Makes Major Advance on City Under Islamic State Siege [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wsj.com/articles/syrian-army-makes-major-advance-on-city-under-islamic-state-siege-1504620227>. – Назва з екрана.
26. Military – Syria Government [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://syriagovernment.com/index.php/syria-government/syrian-military>. – Назва з екрана.
27. Пономарёв Ю. Последний стальной. Отечественный стальной шлем СШ-68 / Юрий Пономарёв // Калашников. Оружие, боеприпасы, снаряжение. – 2012. – № 1. – С. 74–81.
28. Жіночий загін в Сирії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://golosislama.com/news.php?id=14610>. – Назва з екрана.
29. Women System Lion u PYD: killer (beauty), in order to win European sympathy! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://syria-nass.com/تال-تاق-pyd-و-دس-أل-ام-اظن-ءاسن/>. – Назва з екрана.
30. Сирійські дівчата на варті Батьківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=9VpEb8VGN1E>. – Назва з екрана.
31. Курди – нащадки аріїв, що борються [Електронний ресурс] / Олена Любимова. – Режим доступу: <http://maxpark.com/community/5325/content/5097384>. – Назва з екрана.
32. Курдские девушки-боевики на бесконечной войне [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fototelegraf.ru/238052-kurdskie-devushki-boeviki-na-beskonechnoj-vojne.html>. – Назва з екрана.
33. Región Kurda – La gesta de Kobane mantiene a raya al fascismo con disfraz islámico [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mas.org.ar/?p=4112>. – Назва з екрана.
34. Курдская Анджелина Джоли пошла на войну в 19 лет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://riataza.com/2016/09/17/kurdsкая-andzhelina-dzholi-poshla-na-voynu-v-19-let-foto/>. – Назва з екрана.
35. У війни в Сирії жіноче обличчя [Електронний ресурс] / Олександр Попов. – Режим доступу: <http://newsland.com/community/5234/content/u-voiny-v-sirii-zhenskoe-litso/4848953>. – Назва з екрана.
36. Kurdish Girl Soldier [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://theincredibletide.wordpress.com/2012/12/26/female-fighters-of-kurdistan/kurdish-girl-soldier/>. – Назва з екрана.
37. Компанія Marinz: військовий одяг та фурнітура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/marinz.oudaymah.companu>. – Назва з екрана.

38. *Уряд Асада забороняє продаж військової форми [Електронний ресурс] / 2e3e1164294464e30f5a37fd32ac52a1_M. – Режим доступу: <http://syria-nass.com/عن-م-ت-دس-أل-ةم-وك-ح-ي-ر-ك-س-ع-ل-ا-س-ا-ب-ل-ل-ا-ع-ي-ب>. – Назва з екрана.*
39. *Photos Prove that al-Freij Was Received by Shiite Militias Instead of Assad's Army [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.baladi-news.com/en/news/details/9144/Photos_Prove_that_al_Freij_Was_Received_by_Shiite_Militias_Instead_of_Assad's_Army. – Назва з екрана.*
40. *Система повертається до введення військової освіти в школи Сирії / ةي-ب-ر-ت-ل-ا-ة-د-و-ع [Електронний ресурс] / Валід Бараксах. – Режим доступу: <http://www.baladi-news.com/en/news/details/9144/ةي-ب-ر-ت-ل-ا-ة-د-و-ع>. – Назва з екрана.*

© **Татьяна ЮРОВА**

ГЕНЕЗИС БОЕВОЙ УНИФОРМЫ СУХОПУТНИХ ВОЙСК СИРИЙСКОЙ АРАБСКОЙ АРМИИ

Боевое обмундирование любой страны формируется под влиянием природных факторов, исторических традиций, технического прогресса, развития средств и методов вооруженной борьбы, тенденций армейской моды. Создаваемая полевая униформа должна выполнять защитную, маскировочную, статусную, идентификационную и утилитарную функции. Эта функциональность наиболее эффективно тестируется в боевых условиях. Одним из таких современных мировых «испытательных полигонов» стала Сирия. Ее опыт может быть использован при проектировании боевого украинского обмундирования.

Ключевые слова: Сирия, гражданская война, САА, армия, обмундирование, боевая униформа, камуфляж, защита, военнослужащие.

© **Tatiana YUROVA**

THE GENESIS OF THE BATTLE UNIFORM OF THE SYRIAN ARAB ARMY

Combat equipment of any country is formed under the influence of natural factors, historical traditions, technological progress, the development of means and methods of armed struggle, and trends in army fashion. In this case, the newly created field uniform must perform protective, masking, status, identification and physiological functions. This functionality is most effectively tested in combat conditions. One of such modern world “test ranges” was Syria. Its experience can be used in the design of military Ukrainian uniforms.

Keywords: Syria, civil war, SAA, army, uniform, combat uniform, camouflage, protection, servicemen.